

V. Kvasnička, J. Kelemen, J. Pospíchal (ed.)
MODELY MYSLE

EUROPA, Bratislava, 2006
ISBN 978 80 89111 34 3
Cena: 349 Sk.

OBSAH

Predhovor	6
Jan Burian: Myšlení modelů	9
Igor Farkaš: Konceptuálne východiská pre model stelesnenej mysle	35
Jana Horáková, Jozef Kelemen: Turingův stroj, test, tělo a jablko	65
Juraj Hvorecký: Umenie a emócie	78
Alica Kelemenová: Modely gramatiky života	88
Ladislav Kováč: Bioenergetika: klíč k pochopeniu mozgu a mysle	100
Vladimír Kvasnička: Kripkeho sémantický model možných svetov	127
Mária Markošová: Modely jazyka ako dynamickej siete	146
Jiří Pospíchal, Vladimír Kvasnička: In silico simulácia etnických konfliktov	160
Karel Pstružina: Co je to přirozený a co je to umělý	179
Ján Rybár: Paradoxy vizuálnej percepcie	189
Ján Šefráněk: Modely usudzovania	200
Radovan Šikl: Vnímání z pozic konstruktivismu a enaktivního přístupu	215
Jiří Wiedermann: Specifikace výpočetního modelu mysli vědomého vtěleného agenta	222

Predhovor

V tomto roku si informatik, kognitívny vedec a filozof doc. Ing. Ivan M. Havel, CSc., PhD., a my spolu s ním pripomíname jeho sedemdesiatiny. Pri tejto príležitosti mu venujeme príspevky zozbierané do tejto knihy. Všetky boli napísané ako určitý druh pozdravu jubilantovi od početnosťou nepatrného zlomku jeho českých a slovenských kolegov a priateľov. Napísali ich ľudia, ktorí si vážia odbornú prácu I. M. Havla a jej výsledky, ako aj jeho všeobecnejšie názory na vedu, jej rozvíjanie a spoločenské funkcie, jeho občianske a ľudské postoje. I. M. Havel začínal svoju odbornú dráhu ako elektroinžinier absolvovaním Fakulty elektrotechniky pražskej ČVUT. Už vo svojej diplomovej práci sa zameril na vtedy veľmi aktuálnu a pomerne ešte novú oblasť, ktorá s elektrotechnikou síce súvisela, nasmerovala však jeho ďalšie odborné záujmy úplne inam, než k elektrotechnike. Tou oblasťou bola teória automatov. Od nej sa dostal do širšej oblasti vedy, do teoretickej informatiky. V rámci svojho doktorandského štúdia, ktoré absolvoval na Kalifornskej univerzite v Berkeley, sa venoval striktno deterministickým jazykom, výsledky tohto svojho mimoriadne plodného obdobia publikoval v sérii prác so skvelou medzinárodnou odozvou. Už v období týchto úspechov sa však chystal na ďalšiu zmenu svojho odborného záujmu. Tú predznamenovali jeho návštevy prednášok z robotiky a umelej inteligencie na Kalifornskej univerzite, na ktorej získal titul PhD. Zúročiac skúsenosti z teoretickej informatiky a to, čo vedel z matematickej logiky, dosiahol aj v oblasti umelej

inteligencie medzinárodne akceptované a citované výsledky. Po takejto skúsenosti, podobne ako mnohí iní, ani on neodolal pokušeniu venovať sa niektorým všeobecnejším problémom myslenia, inteligencie, vnímania, prežívania, vedomia... Tieto otázky dodnes zamestnávajú tých, ktorí skúmajú ešte stále dost' neznámu oblasť na pomedzí umelej inteligencie, psychológie, filozofie mysle, neurovied a niektorých ďalších oblastí dobrodružnej ľudskej zvedavosti – kognitívnu vedu. Jeho kniha *Robotika - úvod do teorie kognitívnych robotů* vydaná roku 1980 bola v Československu prvou monografiou, ktorá systematickým spôsobom prezentovala symbolické metódy umelej inteligencie. Väčšina z nás, ktorí sa vtedy začínali zaujímať o tento informatický vedný odbor, môže konštatovať, že práve táto kniha bola pre nás primárnym zdrojom vedomostí o umelej inteligencii (a azda aj o kognitívnej vede, ale vtedy sme ani len netušili, že takýto vedný odbor silne interdisciplinárneho charakteru práve v USA vzniká). Jeho prednáška *Neuronové počítače a jejich inteligence*, ktorú prezentoval na konferencii SOFSEM roku 1988, bola pre väčšinu z nás „bleskom z jasného neba“, kde sme sa oboznámili so základnými ideami opätovne vznikajúcej teórie neurónových sietí a so subsymbolickým prístupom k riešeniu problémov kognície. Od neurónových sietí a kognitívnej vedy je iba maličký krôčik k filozofii mysle. Ivan M. Havel sa bez rozpakov odhodlal vykonať ho. Tieto snahy našli určité vyvrcholenie publikovaním rozsiahlej state *Přirozené a umělé myšlení jako filosofický problém*, ktorá vyšla roku 2001 v zborníku *Umělá inteligence III*, pravidelne vydávaného V. Maříkom a spol. Záujmovými posunmi, ktoré dávali smer a určovali charakter jeho mnohostranného odborného profilu, dosiahol Ivan M. Havel okrem iného, že má dnes kolegov, ktorí s úctou hľadajú na jeho cestu vedúcu a príľahlými oblasťami premýšľania, i na výsledky, ku ktorým ho jeho cesta postupne privádzala. Spomedzi týchto kolegov sa grupujú autori príspevkov napísaných pre tento zväzok. Čo ich spája, je využívanie príležitostí stretávať sa už sedem rokov. Tieto príležitosti existujú vďaka hŕstke českých a slovenských nadšencov a sú venované veľmi široko chápanej kognícii, hlavne však kognitívnej vede, filozofii mysle a problematike umelého života. Sú to stretnutia konferencie *Kognícia a umelý život*. Dúfame, že textami, ktorými zdravíme jubilanta, mu privodíme radosť z vedomia priateľstva prispievateľov i intelektuálne potešenia z čítania ich textov. Vydanie knihy podporili *Slovenská spoločnosť pre umelú inteligenciu* a *Gratex International a. s.* Ďakujeme im, bez ich podpory by kniha nevyšla. Ďakujeme vydavateľovi, bez starostlivosti ktorého by kniha nebola taká, aká je. Veľmi si však prajeme aj to, aby dobrý pocit z čítania mali nielen jubilant, ktorému ju týmto venujeme, ale i všetci ostatní, ktorí ju poctia svojim záujmom. Bez toho by kniha vyšla zbytočne.

V Bratislave v marci 2008

editori